

BIULETYN INFORMACYJNY

WEWNĘTRZNA PUBLIKACJA OGÓLNOPOLSKIEGO STOWARZYSZENIA REFERENDARZY SĄDOWYCH

AKTUALNOŚCI

- w dniu 14 kwietnia 2006r (DL-P-IV-4500-9/06) Zarząd Stowarzyszenia otrzymał do zaopiniowania projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie aplikacji referendarskiej i egzaminu referendarskiego; w dniu 11 maja 2006r Zarząd Stowarzyszenia przesłał uwagi do przedmiotowego projektu w zakresie uregulowania wynagrodzenia dla referendarza patrona za szkolenie aplikanta referendarskiego;
- w dniu 14 kwietnia 2006r Zarząd Stowarzyszenia w piśmie do Ministra Sprawiedliwości wyraził głębokie zaniepokojenie faktem pomijania – pomimo formalnego zaproszenia – Stowarzyszenia przy pracach związanych z nowelizacją ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych w części dotyczącej statusu referendarza sądowego, wobec opublikowania w dniu 7 kwietnia 2006r na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości projektu ustawy z dnia 5 kwietnia 2006r o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw;
- w dniu 20 kwietnia 2006r Sekretarz Stanu Andrzej Kryże w imieniu Ministerstwa Sprawiedliwości (DL-P-IV-4500-14/06) przesłał Zarządowi Stowarzyszenia projekt ustawy z dnia 05 kwietnia 2006r o zmianie ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych i niektórych innych ustaw z prośbą o wyrażenie opinii; w dniu 12 maja 2006r Zarząd Stowarzyszenia przesłał uwagi do przedmiotowego projektu;
- w dniu 17 maja 2006r członkowie Zespołu Legislacyjnego Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Referendarzy Sądowych uczestniczyli w pracach Zespołu nr 1 ds. ograniczenia kognicji sądów w Departamencie Sądów Powszechnych Ministerstwa Sprawiedliwości;
- w dniu 18 maja 2006r Zarząd Stowarzyszenia zwrócił się do Sekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Andrzeja Kryże z prośbą o udzielenie informacji w przedmiocie resortowych prac nad projektem rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie szczegółowych zasad i trybu dokonywania okresowych ocen kwalifikacyjnych kuratorów, referendarzy sądowych, asystentów sędziów, urzędników oraz innych pracowników sądowych, wydanie którego przewidziane jest na podstawie delegacji art. 148 § 2 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz o umożliwienie przedstawicielom Stowarzyszenia uczestniczenia w pracach nad projektowanym aktem prawnym oraz ustosunkowania się do treści jego zapisów;
- w dniu 18 maja 2006r Podsekretarz Stanu Andrzej Grzelak w imieniu Ministerstwa Sprawiedliwości (DL-P-IV-010-15/06) przesłał Zarządowi Stowarzyszenia projekt ustawy z dnia 24 kwietnia 2006r o zmianie ustawy o Krajowym Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury oraz niektórych innych ustaw z prośbą o wyrażenie opinii; w dniu 31 maja 2006r Zarząd Stowarzyszenia poinformował resort, że nie zgłasza uwag do przedmiotowego projektu;
- w dniu 25 maja 2006r Zarząd Stowarzyszenia zwrócił się do Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Krzysztofa Józefowicza z prośbą o udzielenie informacji w przedmiocie resortowych prac nad projektem rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie szczegółowych zasad i trybu dokonywania okresowych ocen kwalifikacyjnych kuratorów, referendarzy sądowych, asystentów sędziów, urzędników oraz innych pracowników sądowych, wydanie którego przewidziane jest na podstawie delegacji art. 148 § 2 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz o umożliwienie przedstawicielom Stowarzyszenia uczestniczenia w pracach nad projektowanym aktem prawnym oraz ustosunkowania się do treści jego zapisów; pismem z dnia 24 czerwca 2006r (DSP-V-0011-3/06) Departament Sądów Powszechnych poinformował Zarząd Stowarzyszenia, iż trwają prace nad przedmiotowym rozporządzeniem a jego projekt zostanie przesłany do konsultacji Stowarzyszeniu;
- w dniu 30 maja 2006r członkowie Zespołu Legislacyjnego Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Referendarzy Sądowych uczestniczyli w pracach Zespołu nr 1 ds. ograniczenia kognicji sądów w Departamencie Sądów Powszechnych Ministerstwa Sprawiedliwości;
- postanowieniem z dnia 29 czerwca 2006r, sygn. akt KR XI Ns.Rej.KRS 9842/06/551, Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie XI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru

Sądowego, zarejestrował zmiany w Statucie Stowarzyszenia oraz zmiany w składzie Władz Stowarzyszenia, będące wynikiem uchwał podjętych na Walnym Zebraniu Członków Stowarzyszenia w dniu 25 marca 2006r w Krakowie;

- w dniu 29 czerwca 2006r została podpisana z Nordea Bank Polska S.A. umowa o prowadzenie rachunku bankowego Stowarzyszenia;
- w dniu 13 lipca 2006r Stowarzyszenie otrzymało zaproszenie do wzięcia udziału w Kongresie Europejskiej Unii Referendarzy w Wels (Austria), który odbędzie się w dniach 06.09.-10.09.2006r; wobec braku chętnych w 2006 roku Stowarzyszenie nie uczestniczyło w Kongresie;
- w dniu 17 lipca 2006r Zarząd Stowarzyszenia otrzymał z Ministerstwa Sprawiedliwości (DL-P-4500-14/06) poprawiony projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw wraz z uzasadnieniem wg stanu na dzień 21.06.2006r;
- w dniu 20 lipca 2006r, w związku z wcześniej podejmowanymi czynnościami Zarządu Stowarzyszenia, firma Wolters Kluwer Polska sp. z o.o. skierowała do Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Referendarzy Sądowych ofertę dotyczącą programu „Lex dla sędziego i prokuratora” przeznaczoną również dla referendarzy sądowych;
- w dniu 03 września 2006r Zarząd Stowarzyszenia otrzymał zaproszenie od Wiceministra Ludwika Dorna (AP/0749-141 (4)/06/AS z dnia 18.08.2006r) do udziału w dniu 04.09.2006r w konsultacjach społecznych Priorytetu IV („Dobre Państwo”) Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (POKL); konferencja organizowana jest wspólnie przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Urząd Służby Cywilnej, Ministerstwo Sprawiedliwości oraz Ministerstwo Rozwoju Regionalnego;
- w dniu 04 września 2006r przedstawiciele Stowarzyszenia uczestniczyli, na zaproszenie Wiceministra Ludwika Dorna, w konsultacjach społecznych Priorytetu IV („Dobre Państwo”) Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (POKL). Celem priorytetu jest wzmocnienie zdolności administracji publicznej do wypełniania swoich funkcji w nowoczesny sposób oraz wsparcie dla instytucji wymiaru sprawiedliwości w zakresie poprawy jakości i dostępności świadczonych usług oraz szkolenia kadr. Konferencja zorganizowana została wspólnie przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Urząd Służby Cywilnej, Ministerstwo Sprawiedliwości oraz Ministerstwo Rozwoju Regionalnego;
- w dniu 23 września 2006r odbyło się w Krakowie zebranie Zarządu Stowarzyszenia – w trakcie obrad podjęto uchwały m.in. w przedmiocie: wykreślenia wskazanych osób z listy członków Stowarzyszenia oraz dokonano pozytywnej oceny dotychczasowej pracy Zespołu Legislacyjnego Stowarzyszenia i ustalono dalsze kierunki działań Władz Stowarzyszenia.

OGŁOSZENIA

Postanowieniem z dnia 30 sierpnia 2006r, sygn. akt KR XI Ns.Rej.KRS 22528/06/529, Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie XI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, zarejestrował zmianę adresu siedziby Stowarzyszenia. Aktualny adres siedziby Stowarzyszenia: 31-066 Kraków, ul. Skawińska 23/8.

W związku z podpisaniem umowy z Nordea Bank Polska S.A. o prowadzenie rachunku bankowego Stowarzyszenia aktualny jest następujący rachunek bankowy Stowarzyszenia:

Nordea Bank Polska S.A. I Oddział w Krakowie
ul. Królewska 51, 30-081 Kraków
numer rachunku: 35 1440 1127 0000 0000 0497 9028

Zjazd – Szczawnica 2006

W dniach: 3 listopada – 5 listopada 2006 roku w Ośrodku Sanatoryjno-Wypoczynkowym SPA – BUDOWLANI w Szczawnicy odbędzie się Zjazd Integracyjny organizowany przez Ogólnopolskie Stowarzyszenie Referendarzy Sądowych.

Szczegółowe informacje dotyczące Zjazdu dostępne są na naszej stronie internetowej: www.referendarz.pl

FORUM

Zarząd Stowarzyszenia przedstawia propozycje zmian legislacyjnych, skierowane do resortu w dniu 13.02.2006r.

Propozycje Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Referendarzy Sądowych w przedmiocie zmian w ustawach:

Prawo o ustroju sądów powszechnych z dnia 27 lipca 2001 roku,

Prawo o ustroju sądów administracyjnych z dnia 25 lipca 2002 roku,

o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa z dnia 8 lipca 2005 roku

Przedstawione poniżej przez Ogólnopolskie Stowarzyszenie Referendarzy Sądowych propozycje zmian przepisów zostały uzgodnione i pozytywnie zaopiniowane przez Stowarzyszenie Zwycię „Ruch FairPlay” oraz Instytut Kościuszki – Instytut Integracji Europejskiej.

I.

w ustawie z dnia 27 lipca 2001r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2001r, nr 98, poz. 1070 ze zmianami) wprowadza się następujące zmiany:

1)

art. 2 § 2 otrzymuje brzmienie:

Zadania z zakresu ochrony prawnej w sądach wykonują także referendarze sądowi i starsi referendarze sądowi, zwani dalej referendarzami sądowymi.

2)

art. 61 § 3 otrzymuje brzmienie:

Na stanowisko sędziego sądu rejonowego może być powołany ten, kto spełnia wymagania określone w § 1 pkt 1-5 i zajmował stanowisko referendarza sądowego

co najmniej siedem lat, lub też zajmował stanowisko asystenta sędziego co najmniej osiem lat, a następnie złożył egzamin sędziowski.

Treść przepisu art. 178 Konstytucji nie pozostawia wątpliwości, iż wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują niezawisli sędziowie. Proponowana zmiana art. 61 uwzględnia fakt, iż dalsze sprawowanie przez asesorów sądowych wymiaru sprawiedliwości wobec przyjęcia przez Trybunał Konstytucyjny w tym przedmiocie skargi – staje się wątpliwe. W świetle oczywistej sprzeczności przepisu art. 135 ust. 2 PrUSP z zapisem konstytucyjnym pojawia się konieczność wypełnienia powstałej luki. Wnioskowana zmiana przepisu wychodzi naprzeciw tej potrzebie, wprowadzając możliwość ubiegania się o stanowisko sędziego przez referendarza sądowego po przepracowaniu co najmniej siedmiu lat w zawodzie. Zapewne po wyroku Trybunału Konstytucyjnego asesory sądowi, którzy nie będą mogli pełnić czynności sędziowskich, będą w myśl art. 135 ust. 3 PrUSP - wykonywać czynności referendarza sądowego. Tym samym nastąpi faktyczne zrównanie instytucji asesora sądowego z referendarzem sądowym, a w konsekwencji - ujednoczenie drogi dochodzenia do zawodu sędziego.

Wobec tego, iż drogą dostępu do zawodu sędziego będzie odpowiedni okres wykonywania czynności w trakcie stażu referendarskiego, za pozbawione podstaw należy uznać utrzymywanie dwóch, różniących się jedynie nazwą, dróg dostępu do zawodu. Aby zapobiec takiemu sztuczemu i dyskryminującemu podziałowi proponuje się ujednoczenie procedury ubiegania się o objęcie stanowiska sędziego sądu rejonowego. Wzorcem dla przyjęcia takiego rozwiązania jest procedura awansu zawodowego przyjęta w sądownictwie administracyjnym.

Jednocześnie należy się zastanowić, czy z uwagi na specjalizację referendarzy sądowych nie powinno się, po mianowaniu na stanowisko sędziego, kierować referendarzy do wybranych sądów np. sądów gospodarczych. Podkreślenia wymaga, że właśnie specjalizacja referendarza sądowego winna stanowić podstawowy atut w ubieganiu się o awans na sędziego. Nie można bowiem dalej podtrzymywać koncepcji, iż sędzia ma być „od wszystkiego”, a więc „od niczego”. System kształcenia sędziów w Polsce powszechnie krytykowany, nie zdaje bowiem egzaminu, kształcąc sędziów we wszystkich dziedzinach prawa.

Obecnie zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości i ochrony prawnej mogą wykonywać również asesory sądowi w zakresie udzielonego im upoważnienia. Brak jest przy tym konstytucyjnego umocowania asesorów do wydawania orzeczeń sądowych.

Proponowane rozwiązanie ma również na celu wyeliminowanie pozbawionego merytorycznego uzasadnienia przepisu nakładającego na referendarzy sądowych obowiązek zdania dodatkowego egzaminu. Nie można bowiem nie dostrzec różnicy pomiędzy egzaminem referendarskim a egzaminem wstępnym na aplikację sądową, gdyż oznaczałoby to pozbawienie go jakiegokolwiek sensu i merytorycznego znaczenia. Tym bardziej, że egzamin ten jest poprzedzony aplikacją referendarską, która z racji rozszerzenia kompetencji referendarza sądowego będzie musiała ulec wydłużeniu do okresu co najmniej dwóch lat oraz praktyką zawodową, której pozbawieni są w szerokim zakresie aplikanci sądowi pozaetatowi.

Ponadto, należy zwrócić uwagę, iż zarzut w stosunku do referendarzy sądowych braku doświadczenia w „wymierzaniu sprawiedliwości” jest pozbawiony racji z tego jeszcze względu, iż często w trakcie innych aplikacji praktyka w wymiarze sprawiedliwości sprowadza się jedynie do pełnienia obowiązków protokolanta. Natomiast stanowisko referendarza sądowego jest samodzielnym stanowiskiem orzeczniczym i w trakcie pracy z zakresu ochrony prawnej referendarz stosuje instrumenty prawne, jakimi posługuje się również sędzia sprawujący wymiar sprawiedliwości. Brak jest zatem merytorycznego uzasadnienia, biorąc pod uwagę przygotowanie merytoryczne i praktyczne referendarzy sądowych oraz planowane wydłużenie okresu ich aplikacyjnego kształcenia, do utrzymania dodatkowych – poza proponowanymi w przepisie art. 61 - wymogów przy ubieganiu się o stanowisko sędziego.

W stosunku do asystentów propozycja wydłużenia stażu pracy oraz pozostawienie zapisu dotyczącego wymogu zdania egzaminu sędziowskiego jest uzasadniona pozycją ustrojową tej grupy zawodowej oraz charakterem wykonywanych czynności z zakresu administracji sądowej oraz czynności mających na celu przygotowanie spraw do ich rozpoznania. Ustawa nie stawia przed tą grupą żadnych wymogów co do odbycia aplikacji sądowej lub referendarskiej. W związku z powyższym asystenci sędziów nie mają możliwości poszerzenia wiedzy prawniczej uzyskanej w trakcie studiów o wiedzę praktyczną przekazywaną na aplikacji sądowej lub referendarskiej.

3)

art. 147 § 1 otrzymuje brzmienie:

W sądach rejonowych i okręgowych są zatrudniani referendarze sądowi do wykonywania określonych w ustawach czynności należących do sądów w zakresie ochrony prawnej.

4)

po art. 149 dodaje się art. 149a w brzmieniu:

Na stanowisko starszego referendarza sądowego może być mianowany ten, kto zajmował stanowisko referendarza sądowego przez co najmniej 3 lata oraz został pozytywnie oceniony przebieg jego pracy w toku wizytacji.

5)

po art. 151 § 1 dodaje się § 1¹ w brzmieniu:

Wynagrodzenie zasadnicze starszego referendarza sądowego wynosi 85% wynagrodzenia zasadniczego w stawce podstawowej sędziego sądu okręgowego, powiększone o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego. Po siedmiu latach pracy na stanowisku starszego referendarza sądowego wynagrodzenie zasadnicze podwyższa się do wysokości 85% wynagrodzenia zasadniczego w stawce pierwszej awansowej sędziego sądu okręgowego, powiększone o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego, a po dalszych siedmiu latach pracy – do wysokości 85% wynagrodzenia zasadniczego w drugiej stawce awansowej sędziego sądu okręgowego, powiększone o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego.

Ustosunkowując się do przedstawionych przez Departament Sądów Powszechnych propozycji wprowadzenia do sytemu prawnego instytucji starszego referendarza, należy wskazać, iż środowisko referendarzy odbiera tą propozycję dość sceptycznie, oceniając, iż w

swjej istocie zmierza ona do ograniczenia referendarzom lub wręcz zamknięcia drogi rzeczywistego awansu, jakim jest możliwość ubiegania się o stanowisko sędziego. Propozycja ta budzi wątpliwości tym bardziej, iż do dnia dzisiejszego nie przedstawiono założeń dla tej nowej instytucji. Nie wskazano czemu miałyby ta nowa instytucja, prócz wyróżnienia „najlepszych” - służyć, czym ów starszy referendarz miałby się różnić kompetencyjnie od „zwykłego” referendarza i jakie stawiane są przed nią cele. Wątpliwości budzą nie tylko kryteria, jakim musiałby odpowiadać kandydat na starszego referendarza, sposób oceny jego merytorycznej pracy, ale również brak powiązania awansu ze zmianą stanowiska lub pełnieniem dodatkowej funkcji (tzw. awans poziomy). W praktyce mianowanie na stanowisko starszego referendarza wiązałyby się jedynie ze wzrostem wynagrodzenia. Z dużą więc ostrożnością środowisko wypowiada się za celowością mnożenia etatów poprzez tworzenie nowej instytucji.

Obecnie referendarz sądowy ma ustawowo zagwarantowaną możliwość ubiegania się o objęcie stanowiska sędziego, która to droga awansu wydaje się być naturalną. Wskazać należy, iż do zakresu kompetencji referendarza należy wydawanie orzeczeń w szeregu spraw o charakterze cywilnym. Orzeczenia te po uprawomocnieniu mają walor wyroku sądowego, a zawarte w ich treści merytoryczne rozstrzygnięcia przesądają o powstaniu lub nie zobowiązania wobec danego podmiotu i stanowią podstawę do wystawienia tytułów wykonawczych. Z uwagi na swoje usytuowanie ustrojowe referendarz sądowy jest więc wyspecjalizowanym orzecznikiem. Przedstawione przez Departament założenia wprowadzenia stanowiska starszego referendarza jako drogi awansu referendarzy sądowych, uzależnionego od bliżej niesprecyzowanej oceny kwalifikacyjnej referendarza, a tym samym do zachwiania jednej z najistotniejszych gwarancji procesowych realizacji ustrojowej zasady obiektywizmu organów sądowych. Referendarz sądowy bowiem przy wykonywaniu czynności orzeczniczych musi być niezależny, co oznacza, że podlega tylko prawu i płynącemu z niego nakazom. Podkreślenia wymaga, iż brak jest podstaw do ograniczenia referendarzowi sądowemu dostępu do zawodu sędziego, szczególnie wobec aktualnej tendencji do niwelowania barier charakteryzujących korporacje prawnicze. Ze wszystkich zawodów prawniczych referendarz sądowy ze względu na swoje kompetencje orzecznicze w sprawach cywilnych jest najbliższy sędziemu i chociażby z tego względu nie powinno się tej grupie zawodowej sprawdzonej w pracy orzeczniczej, zamykać drogi do rzeczywistego awansu jakim jest możliwość objęcia stanowiska sędziego.

Środowisko referendarzy sądowych nie oczekuje również, iż zachowanie możliwości ubiegania się o powołanie na stanowisko sędziego będzie „proste, łatwe i przyjemne”. Referendarze sądowi rozumieją, iż awans na sędziego wymaga wyłożonej pracy i ponadprzeciętnych osiągnięć. Podstawowym celem jednak wszystkich proponowanych rozwiązań winno być jednoznaczne potwierdzenie statusu referendarza sądowego jako organu samodzielnie orzekającego i zaliczanie go do grupy urzędników sądowych.

W ocenie środowiska czynnikiem zapewniającym stabilność kadry referendarzy sądowych może być jasne określenie kryteriów ubiegania się o stanowisko sędziego oraz możliwość stworzenia drogi awansu w ramach samej instytucji referendarza poprzez

utworzenie stanowisk oznaczających progi awansu: referendarz sądu rejonowego, referendarz sądu okręgowego, referendarz sądu apelacyjnego. Kluczem byłoby powierzanie danemu referendarzowi czynności w ramach właściwości każdego z tych sądów.

6) w art. 148 w § 2 skreśla się słowa: „referendarzy sądowych”

Aktualne brzmienie art. 148 daje delegację Ministrowi Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia, w którym Minister może określić szczegółowe zasady i tryb dokonywania okresowych ocen kwalifikacyjnych kuratorów, referendarzy sądowych, asystentów sędziów, urzędników oraz innych pracowników sądowych. W rozporządzeniu tym należy określić terminy dokonywania ocen, sposób ich wyrażania i podawania do wiadomości osobom ocenianym oraz uwzględnić prawo osób ocenianych do kwestionowania dokonanych ocen. W art. 47¹ ustawy – Kodeks postępowania cywilnego został zawarty zapis, iż referendarz sądowy może wykonywać czynności w postępowaniu cywilnym w wypadkach wskazanych w ustawie. W zakresie powierzonych mu czynności referendarz sądowy ma kompetencje sądu, chyba że ustawa stanowi inaczej. Jak wynika z treści przytoczonego powyżej artykułu, rozstrzygnięty został problem pozycji ustrojowej i statusu zawodowego referendarza sądowego w systemie polskiego wymiaru sprawiedliwości. Nadto zapis ten potwierdza także uprawnienia w zakresie czynności orzeczniczych, jakie faktycznie wykonują referendarze sądowi i do wykonywania których to czynności ustawodawca instytucję tę powołał.

Zapis art. 148 § 2 ma na celu dokonywanie dodatkowej weryfikacji zawodowej, w szczególności w zakresie oceny merytorycznej wydawanych przez referendarzy orzeczeń sądowych. Uregulowanie to wydaje się klócić z całością polskiego systemu sądownictwa, gdyż dokonywanie oceny merytorycznej (w trybie oceny kwalifikacyjnej) wydawanych przez referendarzy sądowych orzeczeń narusza art. 150 § 4, stanowiący że **referendarz sądowy w zakresie wykonywanych obowiązków jest niezależny**.

Zważyć należy, że osoba mianowana na stanowisko referendarza sądowego musi wcześniej zdać egzamin referendarski przed centralną komisją egzaminacyjną w Ministerstwie Sprawiedliwości. Już sama komisja egzaminacyjna weryfikuje kwalifikacje osoby egzaminowanej do późniejszego wykonywania przez nią zawodu, co stwierdza świadectwem zdania stosownego egzaminu.

W praktyce wprowadzenie systemu ocen kwalifikacyjnych może stać się w rękach przełożonych instrumentem wręcz niczym nieograniczonej formy nacisku na niezależność referendarza sądowego oraz instrumentem bardzo swobodnej, a tym samym subiektywnej oceny podwładnego.

Obecne uregulowanie zawarte w art. 148 § 2 jest, Naszym zdaniem, częściowym powieleniem kompetencji przewidzianych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 1987r – Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. Nr 38, poz. 218 z późn. zmianami), dla prezesów sądów i przewodniczących wydziałów.

Przepis § 38 pkt 10 powyżej wskazanego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości przyznaje

prezesowi sądu rejonowego, w którym zatrudniony jest referendarz sądowy, kompetencje w postaci możliwości wydawania stosownych zarządzeń, a także podejmowania odpowiednich środków w razie stwierdzenia w czynnościach sędziów i innych pracowników sądowych usterek lub uchybień – dotyczy to także referendarzy sądowych.

W przedmiocie kompetencji nadzorczych, przyznanych przewodniczącemu wydziału, zapis § 63 Regulaminu przewiduje:

- w pkt 6 – czuwanie nad właściwym poziomem orzecznictwa, organizowanie porad sędziów wydziału (jeśli w wydziale są zatrudnieni referendarze sądowi, także referendarzy sądowych) w celu omówienia zagadnień prawnych budzących wątpliwości, zagadnień w których orzecznictwo wydziału jest niejedolite oraz orzecznictwa Sądu Najwyższego;
- w pkt 7 – zaznajamianie się z przebiegiem rozpoznawanych w wydziale spraw o budzącym wątpliwości stanie prawnym lub faktycznym i informowanie o nich okresowo prezesa sądu;
- w pkt 8 – czuwanie nad biegiem spraw, w których postępowanie trwa zbyt długo;
- w pkt 9 – kontrolowanie prawidłowości i terminowości wykonania orzeczeń;
- w pkt 13 – czuwanie nad terminowością sporządzania uzasadnień;
- w pkt 14 – zapobieganie powstawaniu zaległości, a w razie ich powstania – opracowanie planu ich usunięcia i kontrolowanie wykonania tego planu oraz informowanie okresowo prezesa sądu o stanie zaległości.

Analizując powyżej przytoczone kompetencje prezesów sądów i przewodniczących wydziałów należy stwierdzić, iż zawierają się w nich całościowe kompetencje nadzoru nad „jakością” pracy osób zatrudnionych w wydziale, w tym także referendarzy sądowych. Zatem niecelowym, zdaniem Stowarzyszenia, wydaje się powielanie kompetencji w zakresie prowadzenia okresowych ocen kwalifikacyjnych, gdyż stały i permanentny nadzór nad pracą referendarzy sądowych sprawują przewodniczący wydziałów wraz z prezesami sądów, podejmując w razie potrzeby czynności zaradcze w postaci czynności porządkowych lub dyscyplinarnych.

Dodatkowo należy stwierdzić, iż każdy z wydziałów poddawany jest okresowo kontroli przez Sędziego Wizytatora Sądu Okręgowego. W trakcie wizytacji kontroli podlega całokształt pracy wydziałów, a w szczególności dokonywana jest merytoryczna ocena rozstrzygnięć w wyrywkowo wybranych sprawach. Ocenie podlega także terminowość rozpoznawania spraw. Należy też dodatkowo wskazać na planowe kontrole inspektorów Najwyższej Izby Kontroli poszczególnych wydziałów sądów.

Uregulowanie zawarte w treści art. 148 § 2 klóci się także z treścią art. 151 § 4 według którego za naruszenie swoich obowiązków, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa i uchybienie godności stanowiska, referendarz sądowy ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną.

Biorąc pod uwagę wymienioną wyżej gamę instrumentów mających na celu zdyscyplinowanie oraz dbałość o właściwy poziom orzecznicy referendarzy sądowych, **niecelowym wydaje się utrzymywanie dodatkowego szczebla kontroli nad pracą referendarza sądowego.**

Uzasadnienie wprowadzenia zmiany w art. 148 wiąże się bezpośrednio z uzasadnieniem poniżej przedstawianych propozycji zmiany w art. 150.

7)

w art. 149 § 2 otrzymuje brzmienie:

Aplikacja referendarska trwa dwa lata i kończy się egzaminem referendarskim.

Wprowadzenie zapisu dotyczącego wydłużonego czasu przygotowania do wykonywania zawodu znajduje uzasadnienie w rozszerzeniu kompetencji referendarzy sądowych w zakresie orzekania.

8)

w art. 150:

1) w § 5 skreśla się pkt 1

2) w § 5 skreśla się pkt 2

3) skreśla się § 6

4) w § 10 skreśla się zdanie drugie

5) § 11 otrzymuje brzmienie:

Minister Sprawiedliwości może przenieść referendarza sądowego na jego wniosek lub za jego zgodą na inne miejsce służbowe. W uzasadnionych przypadkach prezes sądu może przenieść referendarza sądowego do pracy w innym wydziale na okres do 6 miesięcy, a przeniesienie takie jest dopuszczalne tylko raz na dwa lata.

Art. 150 § 5 pkt 1 stanowi o możliwości rozwiązania stosunku pracy z referendarzem sądowym w drodze wypowiedzenia w razie otrzymania ujemnej oceny kwalifikacyjnej, potwierdzonej ponowną ujemną oceną, dokonaną nie wcześniej niż po upływie 3 miesięcy w trybie art. 148 § 2.

Punkt 2 w § 5 art. 150 daje możliwość rozwiązania stosunku pracy z referendarzem sądowym w drodze wypowiedzenia w razie zniesienia sądu lub jego reorganizacji, powodującej utratę możliwości dalszego zatrudnienia referendarza sądowego.

Stowarzyszenie proponuje wykreślenie tego zapisu z uwagi na fakt, że istniejący w obecnym brzmieniu § 10 art. 150 stwarza możliwość przeniesienia referendarza sądowego do pełnienia obowiązków służbowych w innym sądzie, która może nastąpić w razie zniesienia sądu lub jego reorganizacji, a tym samym daje możliwość zachowania ciągłości zatrudnienia. Zapis taki jest dalece uzasadniony także z uwagi na argumenty ekonomiki budżetowej, jak i ze względu na pozycję referendarza sądowego w ustroju sądów powszechnych.

Zwrócić także w tym miejscu należy uwagę na treść art. 135 § 3 w myśl którego asesor sądowy, któremu nie powierzono pełnienia czynności sędziowskich, jest upoważniony do wykonywania czynności referendarza sądowego. Zapis ten praktycznie umożliwia zachowanie ciągłości stosunku pracy osobom, które z różnych przyczyn nie uzyskały możliwości powołania na urząd sędziego. Uregulowanie takie rodzi także poważną konkurencję zawodową dla już zatrudnionych referendarzy sądowych, jak i dla egzaminowanych, nielicznych aplikantów referendarskich. Zauważyć należy, że w świetle obecnego uregulowania referendarz sądowy nie posiada tak jak asesor sądowy, któremu nie powierzono pełnienia czynności sędziowskich, możliwości zachowania ciągłości zatrudnienia, co jest regulacją daleko niesprawiedliwą jak i wysoce niepokojącą.

Aktualna możliwość rozwiązania stosunku pracy z referendarzem sądowym w świetle

brzmienia obowiązującego art. 150 § 6 w razie rozwiązania stosunku, pracy pociąga za sobą konieczność wypłacania referendarzowi odprawy w wysokości 6-miesięcznego wynagrodzenia po ustaniu stosunku pracy. Skarb Państwa przez 6 miesięcy ma więc obowiązek wypłacać wynagrodzenie referendarzowi faktycznie „za darmo”. Proponowana przez Stowarzyszenie zmiana, polegająca na wykreśleniu pkt. 2 w § 5, a w konsekwencji również § 6, zapobiegnie sytuacji, w której zaistniałaby konieczność zniesienia sądu lub jego reorganizacji skutkująca brakiem możliwości dla dalszego zatrudnienia referendarza. Propozycja Stowarzyszenia zapewnia referendarzowi sądowemu możliwość dalszego zatrudnienia w innym sądzie, na tym samym stanowisku. Rozwiązanie takie zapobiegnie także „zmarowaniu potencjału” wykwalifikowanego, nierzadko z dużym doświadczeniem orzecznika. Ponadto należy tutaj wskazać, iż wykształcenie referendarza sądowego podczas 12-miesięcznej aplikacji referendarskiej, która ma charakter wyłącznie etatowy, pociąga za sobą niemałe koszty. Zdaniem Stowarzyszenia, Skarb Państwa nie może sobie pozwolić na to, aby ustawa dopuszczała możliwość tak nieracjonalnego, z ekonomicznego punktu widzenia, rozwiązania.

Zaznaczenia wymaga, że obecne uregulowanie stwarza także permanentny stan niepewności zawodowej dla zatrudnionych referendarzy sądowych. Chcielibyśmy w tym miejscu wskazać na ważki argument natury psychologicznej, który jakkolwiek w dotychczasowej praktyce parlamentarnej (przynajmniej w uzasadnieniach projektów zmian aktów ustawodawczych oraz nowych aktów), jako motyw legislacyjny winien doczekać się również większej uwagi – wszak adresatem ustaw są konkretni ludzie. Zwiększenie kontroli i nadregulacja odnosząca się do określonej grupy zawodowej rzadzi w niej uzasadnione obawy, a także opór, kreuje (jawne bądź ukryte) negatywne postawy wobec przełożonych a tym samym odbija się negatywnie na wydajności i poprawności merytorycznej osób poddanych kontroli.

Stowarzyszenie postuluje więc odstąpienie od regulacji negatywnie ocenianej przez środowisko referendarzy – zwłaszcza, że jak dotychczas – dali oni jedynie uzasadnienie do zwiększenia zaufania do nich (m.in. zmniejszając zaległości) a nie do zaostrzenia postaw restrykcyjnych.

Propozycja wykreślenia § 6 oraz propozycja wykreślenia w § 10 zdania drugiego jest konsekwencją propozycji skreślenia w § 5 pkt 1 i 2.

Zmiana treści § 11 przyczyni się do postrzegania referendarza jako orzecznika, a nie jako jednego z wielu urzędników sądowych. W pełni też zapewni wykorzystanie specjalizacji w zawodzie, a także spowoduje wykluczenie subiektywnych nieprawidłowości w dysponowaniu kadrami referendarzy przez prezesów sądów i uporządkuje problem w skali całego kraju.

9)

w art. 150 po § 4 dodaje się § 4a w brzmieniu:

Czas pracy referendarza sądowego jest określony rozmiarem jego zadań i nie może przekraczać norm określonych przepisami prawa pracy.

Celem powołania instytucji referendarza sądowego było odciążenie sędziów od wydawania orzeczeń w postępowaniu nieprocesowym w wydziałach wieczystostępowych oraz w wydziałach rejestrowych

sądów powszechnych. Jak już zostało zaznaczone w przeciągu niemal ośmiu lat funkcjonowania w praktyce sądowej instytucji referendarza, należy stwierdzić, że zdała ona w pełni egzamin, a wydziały w których zatrudniono referendarzy sądowych znacznie lub całkowicie zmniejszyły zaległości.

Z uwagi na pozytywne aspekty wprowadzenia instytucji referendarza sądowego, która sprawdziła się w praktyce, uzasadnionym staje się obdarzenie osób wykonujących ten zawód większym zaufaniem poprzez zmiany podnoszące status i prestiż w środowisku prawniczym tego najmłodszego z zawodów prawniczych oraz umożliwiające podnoszenie kwalifikacji i awans zawodowy. Powyższa zmiana z pewnością przyczyni się do postrzegania referendarza jako orzecznika, a nie jako jednego z wielu urzędników sądowych (podpisującego listy lub w inny sposób kontrolowanego), przy równoczesnym zachowaniu wysokich kwalifikacji zawodowych i odpowiedzialności za wykonywanie nałożonych obowiązków. Nadto ujednolicony zostanie w skali kraju system pracy referendarzy sądowych.

W wymiarze praktycznym praca referendarzy sądowych jest w znacznej części tożsama z pracą wykonujących ją sędziów, sprawujących funkcje w tych samych wydziałach sądów co referendarze. Powiązanie zakresu merytorycznego obciążenia referatu referendarza z czasem wykonywanej pracy byłoby w ocenie środowiska widocznym przejawem zaufania, a zarazem przyczyniłoby się do pełnego wykorzystania tkwiącego w nim potencjału, bez niepotrzebnego przetrzymywania na stanowisku pracy w przypadku prowadzonego referatu nie wymagałoby w danym czasie podjęcia określonych czynności. Biorąc pod uwagę otwartą ścieżkę awansu zawodowego zapobieganie zaległościom w referacie stałoby się w tym kontekście zawodową koniecznością. Wskazane wyżej uprawnienia przewodniczących wydziałów zapewniłyby dodatkową kontrolę szybkości procedowania.

W ocenie środowiska zadaniowy czas pracy, wbrew obawom docierających do nas głosów, mógłby jeszcze bardziej przyczynić się do zmniejszenia zaległości w wydziałach zatrudniających referendarzy, eliminując je w przyszłości niemalże całkowicie. Należy również wskazać również, na utrwalone, okresowe zwiększenie wpływu spraw w wydziałach rejestrowych, wymagające w tym okresie większego nakładu pracy.

10)

w art. 151

1) § 1 otrzymuje brzmienie:

Wynagrodzenie zasadnicze referendarza sądowego wynosi 85% wynagrodzenia zasadniczego w stawce podstawowej sędziego sądu rejonowego, powiększone o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego. Po siedmiu latach pracy na stanowisku referendarza sądowego wynagrodzenie zasadnicze podwyższa się do wysokości 85% wynagrodzenia zasadniczego w stawce pierwszej awansowej sędziego sądu rejonowego, powiększone o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego, a po dalszych siedmiu latach pracy - do wysokości 85% wynagrodzenia zasadniczego w drugiej stawce awansowej sędziego sądu rejonowego, powiększone o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego. Do innych składników wynagrodzenia referendarza sądowego stosuje się odpowiednio art. 91 § 6-8.”

2) § 2 otrzymuje brzmienie:

Do referendarzy sądowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 45 § 1, art. 87-89, 92-94b oraz art. 96.

3) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

1. Za szczególne osiągnięcia w pracy zawodowej referendarze otrzymują nagrodę ze specjalnie utworzonego w tym celu funduszu nagród.

2. Fundusz nagród, o którym mowa w ust. 1, w wysokości do 3% planowanych wynagrodzeń osobowych pozostaje w dyspozycji Prezesa Sądu i może być przez niego podwyższony w ramach posiadanych środków na wynagrodzenia.

4) po §3 dodaje się §3a w brzmieniu:

Referendarzowi sądowemu przysługuje pełny zwrot kosztów przejazdów w przypadku zatrudnienia poza miejscem zamieszkania.

5) w §5 pkt. 3 otrzymuje brzmienie: „**przeniesienie na inne miejsce służbowe w tej samej miejscowości,**”

6) w §9 po kropce dodaje się zdanie: „**Kandydatów do komisji dyscyplinarnych I instancji wskazuje zebranie referendarzy sądowych okręgu.**”

W dotychczasowym kształcie przepis art. 151 regulował jedynie kwestię wynagrodzenia zasadniczego referendarzy sądowych, nie odnosząc się do innych dodatkowych składników tego wynagrodzenia. W praktyce brak regulacji ustrojowej w tym zakresie skutkowało odpowiednim stosowaniem przepisów ustawy o pracownikach sądów i prokuratury. W zaistniałej sytuacji koniecznym stało się jasne i precyzyjne uregulowanie tej kwestii w odniesieniu do składników wynagrodzenia sędziego sądu powszechnego w analogiczny sposób jak ma to miejsce w przypadku wynagrodzenia zasadniczego.

Propozycja podwyższenia wynagrodzenia zasadniczego referendarza sądowego z dotychczasowej stawki 75% do 85% oraz ustanowienie funduszu nagród jest naturalną konsekwencją rozszerzenia kompetencji tej grupy zawodowej, a tym samym zwiększenia jej odpowiedzialności za wykonywane obowiązki. Podwyższenie dotychczasowego wynagrodzenia stanowić będzie swoistą gratyfikację za wniesiony wysiłek w likwidowaniu dotychczasowych zaległości w wydziałach sądów gospodarczych i wieczystoksięgowych, opierających się głównie, a w niektórych sądach – wyłącznie, na pracy referendarzy sądowych. Wynagrodzenie w proponowanej wysokości będzie również zachętą do pozostania i dalszego wykonywania zawodu, a w konsekwencji wpłynie na utrzymanie stabilnej kadry orzeczniczej, zwłaszcza wobec otwarcia innych zawodów prawniczych.

Wzrost wynagrodzenia referendarzy sądowych pociągnie za sobą zauważalne skutki finansowe dla budżetu państwa, jednakże możliwe jest rozważenie kwestii zmiany systemu „oskładkowania” wynagrodzenia referendarzy sądowych poprzez wprowadzenie w tym zakresie nowych zasad ubezpieczenia (np. przy przekroczeniu pewnego progu wysokości wynagrodzenia wprowadzenie zasady, iż nie podlega ono „oskładkowaniu”). Oczywiście przyjęcie takiego rozwiązania wymagać będzie zmian w ustawie ubezpieczeniowej.

Zmiana art. 151 § 2 polegająca na dodaniu przepisów dotyczących sędziów – art. 87-89, art. 92-94b oraz art. 96 do odpowiedniego stosowania w przypadku referendarzy sądowych ma na celu uregulowanie dotychczasowego braku zapisów w tej materii.

Przepis art. 94, art. 94a – 94b dotyczy okresu nieobecności w pracy z powodu choroby, a także

innych zagadnień wskazanych w przepisach. Odpowiednie zastosowanie go do referendarzy sądowych uporządkuje kwestie świadczeń dla referendarzy w okresie choroby i kwestie świadczeń Skarbu Państwa w razie innych zdarzeń. Natomiast art. 96 dotyczy możliwości udzielenia pożyczki na zaspokojenie potrzeb finansowych.

Proponowany zapis art. 151 § 2 w porównaniu z dotychczasowym brzmieniem nie zawiera odesłania do art. 47 i art. 97, które jest w tym zakresie nieuzasadnione.

Zmiana polegająca na dodaniu § 3a rozwiąże kompleksowo nieuregulowane dotychczas zagadnienia związane z wydatkami ponoszonymi przez referendarzy zatrudnionych poza miejscem zamieszkania.

Kolejna zmiana w zakresie systemu kar dyscyplinarnych będzie adekwatna do statusu referendarza sądowego a także, mimo tego że jest karą dyscyplinarną, pozwoli przenieść referendarza na inne miejsce służbowe z zachowaniem posiadanych kompetencji.

Propozycja rozszerzenia § 9 jest podyktowana zwiększeniem uprawnień istniejącego elementu samorządu zawodowego. Jest też konsekwencją zapisu, że zebranie zajmuje stanowisko we wszystkich sprawach istotnych dla wykonywania zadań przez referendarzy sądowych w praktyce wielokrotnie ignorowanego i pomijanego.

Wprowadzenie zapisu, że kandydatów w skład komisji dyscyplinarnej wskazuje zebranie referendarzy będzie skutkowało likwidacją procesu decyzyjnego bez uwzględniania głosu środowiska. Zwrócić należy uwagę, że instytucja referendarza sądowego jako odrębny zawód nie ma do tej pory rozbudowanego samorządu zawodowego. Wspomnieć należy, że zawody spełniające rolę pomocniczą dla wymiaru sprawiedliwości np. kurator sądowy posiada własny samorząd. Możliwość zajmowania merytorycznego stanowiska przez samorząd zawodowy z pewnością pozytywnie wpłynie na wizerunek instytucji referendarza sądowego oraz na jego pozycję społeczną i zawodową.

11)

art. 152 otrzymuje brzmienie:

§ 1. Referendarze sądowi zatrudnieni na obszarze danego sądu okręgowego, odbywają co najmniej raz w roku zebranie referendarzy sądowych okręgu. Zebranie zwołuje prezes sądu okręgowego lub przedstawiciel z własnej inicjatywy lub na wniosek co najmniej jednej piątej liczby referendarzy sądowych danego obszaru sądu okręgowego.

§ 2. Zebranie referendarzy sądowych okręgu powinno być zwołane najpóźniej do dnia 31 marca każdego roku, a w razie potrzeby w każdym czasie na wniosek jednej trzeciej liczby referendarzy sądowych danego obszaru sądu okręgowego.

§ 3. Zebranie referendarzy sądowych okręgu wybiera ze swego grona przedstawiciela oraz jego zastępców na okres jednego roku od dnia dokonania wyboru i kończy się zatwierdzeniem wykonania obowiązków przedstawiciela przez pierwsze w roku zebranie referendarzy sądowych okręgu.

§ 4. Do podjęcia uchwał zgromadzenia referendarzy sądowych okręgu wymagana jest obecność przynajmniej dwóch trzecich liczby jego członków. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów.

§ 5. Zebranie referendarzy sądowych okręgu zajmuje stanowisko we wszystkich sprawach istotnych dla

wykonywania zadań przez referendarzy sądowych, w szczególności:

- 1) wybiera na okres rocznej kadencji przedstawiciela zebrania referendarzy sądowych okręgu i jego zastępców,
- 2) reprezentuje za pośrednictwem przedstawiciela referendarzy sądowych okręgu wobec organów sądu okręgowego,
- 3) przedstawia spośród referendarzy sądowych kandydatów do komisji dyscyplinarnej,
- 4) podejmuje działania umożliwiające referendarzom sądowym podnoszenie kwalifikacji zawodowych i poziomu wykonywanej przez nich pracy,
- 5) występuje do Ministra Sprawiedliwości lub innych organów państwowych z wnioskami dotyczącymi warunków pracy i płacy grupy zawodowej referendarzy sądowych,
- 6) wyraża opinie w sprawach osobowych referendarzy sądowych,
- 7) wyraża opinię o kandydacie na stanowisko starszego referendarza.

§ 6. Zebraniu referendarzy sądowych okręgu przewodniczy przedstawiciel, a w jego braku na zgromadzeniu, zastępca przedstawiciela lub referendarz sądowy najstarszy stażem.

§ 7. Stanowisko zebrania referendarzy sądowych okręgu jest wyrażane w formie pisemnej opinii sporządzonej przez przedstawiciela przedkładanej prezesowi sądu okręgowego.

§ 8. Przedstawiciel (lub jego zastępca) bierze udział w posiedzeniach kolegium sądu okręgowego we wszystkich sprawach dotyczących referendarzy sądowych.

Całościowa zmiana art. 152 wynika z konieczności określenia sposobu i terminu zwoływania zebrania referendarzy sądowych okręgu, wprowadzenia kadencyjności przedstawiciela zebrania oraz jego zastępców, zakresu kompetencji zebrania oraz formy zajmowania stanowiska przez zebranie.

Zebranie referendarzy, jak wykazuje zapis ustawowy, jest elementem samorządu zawodowego i zajmuje stanowisko we wszystkich sprawach istotnych dla wykonywania zadań przez referendarzy sądowych. Dotychczasowy zapis stanowił, iż środowisko referendarzy danego sądu okręgowego reprezentowane jest przez przedstawiciela, nie określał jednak okresu jego kadencji i zakresu wykonywanych czynności, a także w sposób wyraźny nie wskazywał zakresu spraw w jakich zebranie ma prawo zająć stanowisko. Na gruncie obecnej regulacji domniemywać należy, że chodzi o zajęcie stanowiska w sprawach pracowniczych, do których zaliczyć należy także sprawy socjalne.

Obecny zapis nie przewiduje również formy w jakiej zebranie ma zajmować stanowisko w sprawach istotnych dla wykonywania zadań przez referendarzy. Opinia referendarzy winna być przekazywana konkretnej osobie z uprawnieniami decyzyjnymi (prezes sądu okręgowego), która może odnieść się do zawartych w niej zagadnień (wątpliwości, postulatów, opinii), wskazując na podjęte działania eliminujące ewentualne wątpliwości bądź występujące nieprawidłowości.

Brak posiadania możliwości przez zebranie referendarzy podejmowania niezależnych decyzji w sprawach zawodowych stanowi zdecydowanie słaby punkt obecnej regulacji. W związku z powyższym Stowarzyszenie proponuje wprowadzenie zapisu określającego termin do którego prezes sądu okręgowego

zobowiązany będzie zwołać coroczne zebranie referendarzy sądowych, bowiem w większości okręgów mimo zapisu ustawowego zebrania takie się nie odbyły lub nie są zwoływane. Nadto zebranie powinno być zwołane na wniosek jednej piątej liczby referendarzy sądowych lub przedstawiciela zebrania danego obszaru sądu okręgowego, a w przypadku konieczności doraźnego rozpoznania palących problemów środowiska także na wniosek jednej trzeciej liczby referendarzy sądowych.

Przedstawiciel zebrania powinien mieć także określoną kadencję (np. 1 rok) oraz powinny zostać określone warunki jego powołania, odwołania oraz zatwierdzenia wykonania obowiązków za okres kadencji. Koniecznym jest również wyraźne określenie zakresu spraw, w których winno zająć stanowisko zebranie referendarzy (np. sprawy pracownicze, sprawy socjalne, itp.) oraz koniecznym wydaje się również udział przedstawiciela zebrania referendarzy w zgromadzeniu kolegium sądu okręgowego, ale jedynie w sprawach dotyczących referendarzy sądowych.

II.

w ustawie z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. z 2002r, Nr 153, poz. 1269) wprowadza się zmiany:

1)

art. 6 otrzymuje brzmienie:

§ 1. Do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego może być powołany ten, kto:

1. ma obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
2. jest nieskazitelnego charakteru,
3. ukończył wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskał tytuł magistra lub zagraniczne uznane w Polsce,
4. jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego,
5. ukończył 35 lat życia,
6. wyróżnia się wysokim poziomem wiedzy w dziedzinie administracji publicznej oraz prawa administracyjnego i innych dziedzin prawa związanych z działaniem organów administracji publicznej,
7. pozostawał co najmniej osiem lat na stanowisku sędziego, prokuratora, radcy Prokuraturii Generalnej albo przynajmniej przez osiem lat wykonywał zawód adwokata, radcy prawnego lub notariusza albo przez dziesięć lat pozostawał na stanowisku referendarza sądowego lub pozostawał w instytucjach publicznych na stanowiskach związanych ze stosowaniem lub tworzeniem prawa administracyjnego lub pracował w charakterze asesora sądowego w wojewódzkim sądzie administracyjnym co najmniej dwa lata.

2)

art. 26b § 1 otrzymuje brzmienie:

§ 1. Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego może mianować asesorem sądowym osobę, która:

1. spełnia wymagania, o których mowa w art. 6 § 1 pkt 1-4 i 6,
2. ukończyła 30 lat,
3. przez co najmniej cztery lata pozostawała na stanowisku sędziego, prokuratora lub referendarza sądowego sądu administracyjnego

albo przynajmniej przez cztery lata wykonywała zawód adwokata, radcy prawnego lub notariusza albo przez sześć lat pozostawała w instytucjach publicznych na stanowiskach związanych ze stosowaniem lub tworzeniem prawa administracyjnego.

3)

art. 27 otrzymuje brzmienie:

Na stanowisko referendarza sądowego, do wykonywania czynności w postępowaniu mediacyjnym oraz innych czynności sędziowskich określonych w ustawach, może być mianowany ten, kto spełnia wymagania określone w art. 6 § 1 pkt 1-3 oraz pozostawał co najmniej trzy lata na stanowiskach związanych ze stosowaniem lub tworzeniem prawa administracyjnego albo pozostawał co najmniej dwa lata na stanowisku referendarza sądowego sądu powszechnego.

III.

w ustawie z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz.U. z 2005r, Nr 169, poz. 1417 ze zmianami) wprowadza się zmiany:

1)

art. 29 otrzymuje brzmienie:

1. Radcą Prokuraturii Generalnej może być osoba, która:

- 1) posiada obywatelstwo polskie;
- 2) korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich;
- 3) ukończyła wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskała tytuł magistra albo ukończyła zagraniczne studia prawnicze, uznane w Polsce;
- 4) posiada uprawnienia radcy prawnego, adwokata lub notariusza albo zajmowała stanowisko sędziego sądu powszechnego, sędziego sądu wojkowego lub sędziego sądu administracyjnego albo stanowisko prokuratora;
- 5) nie była karana za umyślne przestępstwo lub przestępstwo skarbowe albo nieumyślne przestępstwo przeciwko obrotowi gospodarczemu;
- 6) jest nieskazitelnego charakteru i swym dotychczasowym zachowaniem daje rękojmię prawidłowego wykonywania zawodu radcy.

2. Wymóg określony w ust. 1 pkt 4 nie dotyczy osoby, która:

- 1) posiada tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych lub
- 2) pracowała na stanowisku związanym z legislacją, nie niższym niż legislator lub specjalista do spraw legislacji, w urzędzie organu władzy państwowej przez co najmniej pięć lat,
- 3) pracowała na stanowisku referendarza sądowego przez co najmniej pięć lat.

2)

art. 30 otrzymuje brzmienie:

Starszym radcą Prokuraturii Generalnej może być:

- 1) radca Prokuraturii Generalnej, który przez co najmniej trzy lata zajmował stanowisko radcy Prokuraturii Generalnej, lub

2) osoba, która posiada tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych, lub

3) osoba, która posiada uprawnienia radcy prawnego, adwokata lub notariusza i wykonywała ten zawód przez co najmniej pięć lat, lub

4) osoba, która zajmowała stanowisko sędziego sądu powszechnego, sędziego sądu wojkowego lub sędziego sądu administracyjnego albo stanowisko prokuratora przez co najmniej trzy lata, lub

5) osoba, która pracowała na stanowisku związanym z legislacją, nie niższym niż legislator lub specjalista do spraw legislacji, w urzędzie organu władzy państwowej przez co najmniej osiem lat,

6) osoba, która pracowała na stanowisku referendarza sądowego przez co najmniej osiem lat.

Proponowane zmiany w powołanych ustawach, polegające na możliwości podjęcia pracy w sądzie administracyjnym oraz Prokuraturii Generalnej przez osoby, które wykonują zawód referendarza sądowego sądu powszechnego, mają na celu wpłynięcie na zwiększenie mobilności wśród zawodów prawniczych sfery budżetowej. Ponadto uatrakcyjnią pracę na stanowisku referendarza sądowego poprzez zwiększenie jego statusu wśród innych zawodów prawniczych, co w przyszłości zapobiegnie odpływowi wykwalifikowanych prawników ze sfery budżetowej do innych, w tym korporacyjnych - zawodów prawniczych.

Przedstawione rozwiązanie wpłynie również na racjonalne, z ekonomicznego punktu widzenia, wykorzystanie zasobów ludzkich. Wskazania przy tym wymaga, iż wykształcenie referendarza sądowego zdobywane podczas aplikacji referendarskiej, mającej charakter wyłącznie etatowy, pociąga za sobą niemałe koszty dla budżetu. Zdaniem Stowarzyszenia, Skarb Państwa nie może sobie pozwolić na brak wykorzystania w pełni „potencjału” wysoko wykwalifikowanych, posiadających niemałe doświadczenie - orzeczników, również w materii prawa administracyjnego i budżetowego.

Biorąc pod uwagę, iż perspektywa zwiększenia etatów sędziowskich w sądach powszechnych jest znikoma, a na zatrudnienie w nich oczekuje duża grupa młodych, dobrze wykształconych aplikantów sądowych, którzy po zdobyciu doświadczenia w pracy w sądzie na stanowisku referendarza sądowego, zasadne jest umożliwienie znalezienia zatrudnienia poza sądem powszechnym w sądzie administracyjnym i Prokuraturii Generalnej.

***

Stanowisko Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Referendarzy Sądowych w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw w części dotyczącej statusu referendarza sądowego

W nawiązaniu do opublikowanego na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw, Ogólnopolskie Stowarzyszenie Referendarzy Sądowych

wyraża niniejszym swoje głębokie zaniepokojenie kierunkiem zaproponowanych zmian.

Największe zaniepokojenie środowiska referendarzy budzi **propozycja ograniczenia niezależności referendarza sądowego jako orzecznika** (nowe brzmienie art. 150 § 1 PrUSP) poprzez jej zawężenie jedynie do treści wydawanych orzeczeń i zarządzeń określonych w ustawach. Takie ujęcie „niezależności” orzeczniczej referendarza sądowego może w konsekwencji prowadzić do zachwiania jednej z najistotniejszych gwarancji procesowych jaką jest ustrojowa zasada obiektywizmu organów sądowych. Może się bowiem okazać, że referendarz sądowy przy wykonywaniu czynności orzeczniczych, podlegać będzie nie tylko prawu i płynącym z niego nakazom lecz także innym „czynnikiem”. Proponowane ukształtowanie niezależności referendarza – w przekonaniu Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Referendarzy Sądowych – ogranicza samodzielność orzeczniczą, co w konsekwencji doprowadzić może do utraty zaufania do tej instytucji przez uczestników postępowania sądowego, niweczając wielki sukces jakim było przywrócenie w 1997r tej instytucji do polskiego systemu prawnego.

Wątpliwości budzi również **wprowadzenie, wbrew wyraźnemu stanowisku środowiska referendarzy, instytucji tzw. starszego referendarza**, której to instytucji nie przypisano żadnych odrębnych kompetencji ani zadań. Instytucja ta, w zamiśle jej twórców, mająca stanowić drogę awansu zawodowego referendarza sądowego faktycznie zmierza do zamknięcia referendarzom sądowym prawa ubiegania się o objęcie stanowiska sędziego, która to droga jest powszechnie postrzegana jako rzeczywista droga awansu. Propozycja ta budzi kontrowersje ze względu na brak jasnych kryteriów dotyczących stawianych kandydatom wymagań czy sposobu oceny ich merytorycznej pracy. W świetle powyższego nasuwa się niestety retoryczne pytanie: czemu ta dość kosztowna dla kieszeni polskich podatników instytucja ma służyć?

Niepokój wywołuje również nowa treść art. 151 § 4 pkt. 1 PrUSP, który **daje możliwość przeniesienia referendarza bez jego zgody do innego – nie mieszczącego się w tym samym okręgu – dowolnego sądu na terenie kraju**. Tego typu unormowanie, w kontekście w/w propozycji, budzi poważny niepokój czy tego typu prawna możliwość nie będzie wykorzystywane jako jeden ze środków nacisku na zbyt „niezależnych” orzeczników.

Projekt nie zakłada również żadnych zmian w zakresie uprawnień organizacyjnych korpusu referendarzy (art. 150 § 2 i 3 PrUSP). Brak jest jakichkolwiek propozycji związanych z usytuowaniem organizacyjnym referendarzy w ramach ustroju sądownictwa, t.j. chociażby unormowanie sposobu zwołania zebrania referendarzy sądowych okręgu czy formy wyrażania przez to gremium opinii i osoby, do której te opinie powinny być adresowane.

Projekt pomija również zupełnie fakt sukcesywnego poszerzania kompetencji referendarzy, nie przewidując żadnej zmiany wysokości wynagrodzenia zasadniczego referendarzy, którego nawet nieznaczny wzrost mógłby uatrakcyjnić i wzmocnić pozycję tej grupy orzeczniczej, stanowiąc swoistą gratyfikację za wniesiony wysiłek w bardzo dobrze jak dotąd wykonywaną pracę oraz stanowiąc zachętę do pozostania w zawodzie. Nadto – jako krzywdzące – należy odczytywać zróżnicowanie wzrostu wynagrodzenia sędziów i referendarzy podyktowane długością okresu zatrudnienia: odpowiednio 5 lat dla

sędziów (art. 91 § 3 i 4 PrUSP) oraz 7 lat w przypadku referendarzy sądowych (art. 151a § 1 PrUSP).

Zarząd Stowarzyszenia ma nadzieję, że przedstawione powyżej stanowisko spotka się z pozytywnym odzewem władz resortu. Stowarzyszenie wyraża również, w imieniu środowiska referendarzy sądowych przekonanie, że uwzględnienie zgłoszonych do projektu uwag pozwoli uniknąć wprowadzenia regulacji mogących odbić się negatywnie na dalszym rozwoju reformy wymiaru sprawiedliwości. Zbyt pobieżne uregulowanie instytucji referendarza sądowego i potraktowanie jej marginalnie nie spełni zadania jakie stanęło przed reformatorami polskiego sądownictwa. Nie tylko nie odciążą się sędziów od zbyt dużej ilości spraw, ale również nie przyspieszy się czasu ich załatwienia. Młodzi i zdolni prawnicy nie widząc możliwości szybkiego rozwoju zawodowego i wydajnej zgodnej z przepisami pracy w wymiarze sprawiedliwości nie będą zainteresowani taką ścieżką zawodową. Tak więc nie można z referendarza sądowego, będącego niezależnym orzecznikiem, zrobić jeszcze jednego urzędnika pozbawionego samodzielności działania i motywacji do wydajnej pracy.

Podobne stanowisko Zarząd Stowarzyszenia zawarł w korespondencji skierowanej do resortu wobec pominięcia przesłanych w dniu 13 lutego 2006r., do Departamentu Sądów Powszechnych Ministerstwa Sprawiedliwości, obszernych propozycji zmian do ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, z treścią których można zapoznać się w Dziale: Pliki do pobrania na naszej stronie internetowej.

Niniejszy numer przygotował: Zespół Redakcyjny
Data wydania: 15.10.2006

Zespół Redakcyjny Biuletynu zastrzega, że nie ponosi odpowiedzialności za treść materiałów zgłoszonych do publikacji.